

ABD'nin Sahel Politikasında Akıllı Gücün Dönüşümü: Nijer Örneği

The Transformation of Smart Power in US Sahel Policy: The Case of Niger

Merve BATTAL GÜVEN^{1*}

¹Düzce Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler, Düzce, Türkiye

ÖZ

Uluslararası ilişkiler disiplinde ve uluslararası politika analizlerinde güç kavramı oldukça önemli bir kavramdır. Gücün sürdürülebilirliği ve zaman içinde değişim ve dönüşüme uğraması zamanın koşullarına bağlıdır. Bu noktada zaman içinde değişen sistem, güç araçlarının kullanımında politik değişikliklerin yapılmasına zemin hazırlamıştır. Devletlerin istenilen hedefe ulaşmada salt askeri gücün yeterli olmayışı güç araçlarının birleştirilmesini öngören bir yaklaşımı beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda Suzanne Nossel ve Joseph Nye tarafından ortaya atılan akıllı güç kavramı, yumuşak ve sert güç araçlarının birlikte kullanılmasını ifade eder. ABD'nin Sahel bölgesinde güvenlik ve kalkınma adına yürüttüğü faaliyetler bu yaklaşım çerçevesinde şekillenmektedir. Çağdaş dünyanın çoklu ve karmaşık sorunlarına esnek yapıyla çözüm üretmek üzere literatüre kazandırılan bu yaklaşımın neye hizmet ettiği tartışma konusu olmuştur. Yaklaşımın temelinde yatan teorik denge pratikte bozulmuş ve akıllı güç, militarize olarak güvenlik öncelikli politik bir çerçeveye dönüşmüştür. Makale, ABD'nin Sahel bölgesindeki kalkınma faaliyetlerinin, yerel dayanıklılığı artırmak için mi güvenliği sağlamak için mi uyguladığını tartışmaktadır. Bu tartışma 2023'te gerçekleştirilen Nijer vakasıyla pekiştirilerek akıllı gücün teorik dengesinin uygulamada geçersiz olduğu kanısına varılmıştır. Elde edilen bulgulara göre 2023'te Nijer'de yaşanan darbe, ABD'nin Sahel'deki akıllı güç stratejisinin teoride ve sınırlı kaldığını, sürdürülebilir olmadığını ve güvenlik ile kalkınma arasındaki ilişkinin güvenlik koşullarına göre şekillendiğini göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Akıllı Güç, Güvenlik-Kalkınma İlişkisi, Militarize Kalkınma, Nijer, Sahel.

ABSTRACT

In the discipline of international relations and the analysis of global politics, the concept of power remains paramount. Its sustainability and evolution are inherently tied to the conditions of the era. The shifting global system has necessitated political adaptations in how power instruments are deployed, as states realized that purely military force is insufficient to achieve strategic objectives. This realization led to a combined approach: Smart Power. Introduced by Suzanne Nossel and Joseph Nye, smart power represents the strategic integration of soft and hard power tools. U.S. activities in the Sahel region, conducted in the name of security and development, are framed within this approach. While designed to address complex modern challenges through its flexible structure, the true objective of this strategy remains a subject of debate. In practice, the theoretical balance of smart power has faltered, becoming increasingly militarized and shifting toward a security-prioritized framework. This study examines whether U.S. development activities in the Sahel aim to foster local resilience or merely ensure security. This discussion is reinforced by the 2023 Niger case, which suggests that the theoretical equilibrium of smart power is invalid in implementation. Findings indicate that the 2023 coup in Niger demonstrated that the U.S. smart power strategy in the Sahel remains theoretical and limited, lacks sustainability, and that the relationship between security and development is ultimately dictated by security conditions.

Keywords: Smart Power, Security-Development Nexus, Militarized Development, Niger, Sahel.

ÖNE ÇIKANLAR/HIGHLIGHTS

- Akıllı güç yaklaşımı güvenlik-kalkınma bağı ile ilişkilidir.
- Nijer darbesi akıllı gücün sürdürülebilirliğini ve güvenlik öncelikli gerçekleştiğini gösteren önemli bir örnektir.

1. Giriş

Uluslararası ilişkiler disiplininin ana kavramlarından olan güç, dünya siyasetini anlamamız açısından son derece önemli bir kavramdır. Tanımsal olarak birçok düşünür tarafından farklı şekillerde yorumlansa da en genel haliyle, "güç, bir aktörün diğer aktörleri kendiliklerinden yapmayacakları bir şeyi yapmaya ikna etme yeteneği" (Keohane & Nye, 2011: 10) olarak ifade edilmektedir.

Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte gelen yeni dünya düzeni, güç kavramı üzerine tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Geleneksel savaşların getirdiği güvenlik kaygısı yeni dünya düzeninin getirdiği yoksulluk, terör faaliyetleri, küresel rekabet, kıtlık, göç, iklim şokları ve kırılgan devlet yapılarının artışı gibi çoklu ve karmaşık sorunlar nedeniyle dönüşüme uğramış ve salt askeri gücün sınırlılığı konusunda bir tartışma başlatmıştır. Askeri gücün bu sorunların çözümünde yeterli etkiyi bırakmadığına dair görüşlerdeki artış, güç araçlarının ne ölçüde ve nasıl kullanılacağı ile ilgili çalışmaları hızlandırmıştır. Bunun sonucunda iki ana güç unsuru olan yumuşak ve sert gücün birleştirilmesiyle akıllı güç kavramı doğmuştur.

Dünyanın çoklu ve karmaşık sorunlarına daha esnek ve bütüncül bir yaklaşımla çözümler üretebilmeyi hedefleyen akıllı gücün, güvenlik kaygısının yoğun yaşandığı bölgelerde aktif olarak kullanıldığı söylenebilmektedir. Akıllı güç stratejisini dış politikasına ekleyen Amerika Birleşik Devletleri (ABD), ülkelere ve bölgelere yönelik politikalarını, bu yaklaşım çerçevesinde şekillendirmiştir. 11 Eylül olaylarından sonra güvenlik kaygısının ön plana çıkması, akıllı gücün uygulamada militarize bir karakter kazanmasına zemin hazırlamıştır. Bu durum, akıllı gücün öngördüğü dengenin güvenlik eksenine kayabileceğini ve kalkınma araçlarının güvenlik politikalarının bir uzantısı olarak dengenin güvenlik ekseninde bozulabileceğini göstermektedir. Bununla birlikte akıllı gücün teoride öngördüğü denge ile uygulamadaki işleyişi arasında bir dengesizlik oluşmuştur.

Kırılgan devletler potansiyel güvenlik riski taşımaktadır. Güvenlik tehdidi ise öngörülen akıllı güç yaklaşımının kalkınma ayağını güvenlik eksenli bir modele evrilmesine yol açmaktadır. Sahel bölgesi, bu modelin uygulanabildiği somut bir örnek niteliğindedir. Bölgedeki kırılganlık, yoksulluk ve militan grupların faaliyetleri gibi birçok sorun yumuşak ve sert gücün birlikte kullanılmasını gerektirmektedir.

ABD'nin Amerika Birleşik Devletleri Afrika Komutanlığı ve Amerika Birleşik Devletleri Uluslararası Kalkınma Ajansı kurumları, güvenlik ve kalkınmayı eşgüdümlü inşa etmeye yönelik stratejik ve bütünsel bir yaklaşım çerçevesinde hareket etmektedir (Kauffeld, 2014). Fakat güvenlik ve kalkınma arasındaki sınırın belirsizliği, bu bölgede uygulanan kalkınma, insani yardım ve yönetim gibi faaliyetlerin güvenlik öncelikli politikalar olarak değerlendirilmesine yol açmıştır.

2017 Ulusal Güvenlik Stratejisi'nde ABD'nin devlet yapılarının zayıflığı veya başarısızlığının ABD güvenliğini riske sokacağı belirtilmiş ve bu riskleri ortadan kaldırmak için kırılgan yapıya sahip devletleri güçlendirmek için çalışacağı belgelenmiştir (U.S. Department of State, 2022).

Nijer'de yaşanan darbeyle Amerika Birleşik Devletleri Uluslararası Kalkınma Ajansı'nın (USAID) yardımları askıya alması ve ABD'nin bölgedeki askeri varlığını yeniden düzenlemesi, akıllı güç stratejisinin uygulamadaki sınırlılığının bir göstergesi olmuştur. Bu durum da kalkınma faaliyetlerinin güvenlik kaygısıyla şekillenmesinin önünü açmıştır. Bu bağlamda çalışma şu soruya cevap aramaktadır: ABD'nin Sahel politikasında Afrika Komutanlığı (AFRICOM)-USAID bileşimi üzerinden uyguladığı akıllı güç yaklaşımı, güvenlik ve kalkınma araçları arasındaki dengeyi sürdürebilmiş midir? Bu temel soru doğrultusunda çalışma, şu alt sorulara odaklanmaktadır: (1) ABD'nin Sahel'de uyguladığı akıllı güç yaklaşımı, kalkınma araçlarının güvenlik öncelikli hâle getirilerek militarize edilmesine yol açmış mıdır? (2) 2023'te Nijer'de yaşanan darbe, akıllı güç yaklaşımının uygulamadaki sınırlılıklarını nasıl ortaya koymaktadır? Bu çalışma ABD'nin Sahel'de uyguladığı akıllı güç yaklaşımının güvenlik-kalkınma dengesini koruyamadığını, kalkınmayı

güvenliğin aracı haline getiren militarize bir modele dönüştüğünü ve 2023'teki Nijer darbesinin bu yaklaşımın yetersizliğini ve sürdürülebilir olmadığını gösterdiğini savunmaktadır.

Akıllı güç ve militarize kalkınma literatürü, genellikle bu kavramların teorik çerçevesine veya ABD dış politikasındaki genel kullanımına odaklanma eğilimindedir. Ancak, bu iki stratejik yaklaşımın birlikte ele alınarak akıllı gücün güvenlik-kalkınma ilişkisinden nasıl bir dönüşüm geçirdiğini analiz eden çalışmaların henüz oldukça yeni ve gelişmekte olan bir analiz konusu olduğunu değerlendirmek mümkündür. Nitekim bu çalışma AFRICOM-USAID bileşimi üzerinden akıllı güç ile militarize kalkınma arasında ilişki kurarak ve Nijer darbesini de teorinin sınırlarını test eden bir örnek bağlamında ele alarak literatürdeki boşluğu doldurmayı amaçlamıştır.

Makale, nitel araştırma yöntemine dayanan vaka analizi üzerinden incelenmekte ve resmî belgeler, kurumsal raporlar ve akademik literatüre dayalı belge analizi kullanmaktadır. Çalışma sadece Nijer vakasına odaklandığı için genellenebilirlik açısından sınırlıdır.

Bu çalışmanın ilk bölümünde akıllı güç yaklaşımı teorik çerçevede ele alınmış ve güvenlik-kalkınma ilişkisinin nasıl militarize edildiği incelenmiştir. İkinci bölümde ABD'nin Sahel politikasında akıllı gücün dönüşümü analiz edilerek güvenlik-kalkınma bağının AFRICOM-USAID kurumları üzerinden nasıl bütünleştiği ortaya konulmuştur. Üçüncü bölümde ise Nijer örneği üzerinden ABD'nin akıllı güç yaklaşımının uygulamadaki hâline değinilmiş ve Nijer darbesi bağlamında militarize edilmiş akıllı gücün sürdürülebilirliği tartışılmıştır. Sonuç bölümünde ise akıllı gücün teorik dengesinin sürdürülebilir olmadığı ve sınırlı bir yaklaşım olduğu kanısına varılmıştır.

2. Akıllı Güçten Militarize Kalkınmaya Uzanan Süreç

Uluslararası ilişkiler disiplininin en önemli kavramlarından biri olan güç, birçok düşünür tarafından farklı yorumlarla değerlendirilmektedir. Nye, gücü hava durumuna benzetmektedir. Her şeyin ve herkesin güce bağlı olduğu görüşüne sahip olan Nye'a göre güç, birinin istediği sonuçlara ulaşabilmesi ve bu sonuçlara ulaşmak için başkalarının davranışlarını etkileyebilme ve yönlendirebilme kapasitesine sahip olmasıdır (Nye, 2023). Holsti'ye göre güç, bir ülkenin elindeki imkân ve kabiliyetleri; ikna, ceza, ödül ve zorlama gibi farklı yöntemlerle karşı tarafın davranışlarını kendi çıkarları doğrultusunda etkileme ve yönlendirme yeteneğidir (Holsti, aktaran Özdemir, 2008). Uluslararası ilişkiler disiplininin kurucuları arasında gösterilen Hans Morgenthau ise güç için "...insanın insan üzerinde denetim kurmasını ve devam ettirmesini sağlayacak olan her şeyi kapsayabileceğini" (Yatağan, 2018: 71) dile getirmektedir.

Uluslararası ilişkilerde diğer aktörlere karşı baskı kurabilmek veya ikna edebilmek amacıyla askeri ve ekonomik unsurları kullanmak "sert güç"; bir aktörün diğer aktörleri hedeflediği sonuçlara ulaşabilmesi için kaba güç kullanmaksızın kendi değerlerini özendirerek ve örnek alınmasını sağlayarak yönlendirmesine "yumuşak güç" denilmektedir (Hacıbektaşoğlu & Kodaman, 2022). Fakat bu iki ana güç sorunların çözümünde çoğu zaman tek başlarına yeterli olmayabilir. Nitekim ABD Dışişleri Bakanı Hillary Clinton; "Amerika en acil sorunları tek başına çözemez ve dünya da Amerika olmadan çözemez... Elimizdeki tüm araçları, yani 'akıllı gücü' kullanmalıyız" (Nye, 2023: 63) diyerek akıllı güç kullanımının gerekli olduğunu ifade etmiştir.

Suzanne Nossel ve Joseph Nye'in öncüsü olarak kabul edildiği akıllı güç ise iki ayrı gücün bileşimidir. Nossel'e göre aşırılıkçı grupların faaliyetlerine karşın verilebilecek en uygun yanıt sert güç araçlarıyla yumuşak güç araçlarının stratejik olarak birlikte kullanılmasını öngören köklü bir politika değişikliğine gitmekti (Çelik, 2023). İlk olarak Foreign Affairs dergisinde Suzanne Nossel tarafından dile getirilen akıllı gücün temeli, Joseph Nye ile Richard Armitage'ın başkanlığını yaptığı komisyonda oluşturulan "Daha Akıllı ve Daha Güvenli Bir Amerika İçin Akıllı Güç" isimli raporda atılmıştır. Bu raporda günümüz dünyasının bilgi ve teknolojinin yaygınlaşmasıyla beraber geleneksel politikaların zamanla anlamını yitirdiği belirtilmiş ve yeni dünya düzeninde salt sert veya yumuşak güç araçlarının kullanımında başarı elde edilemeyeceği savunulmuştur. Rapora

göre dış politikada daha fazla başarı elde etmek için iki ana güç unsurunun birlikte kullanılması gerekmektedir (Armitage & Nye, 2007). Bu açıdan değerlendirildiğinde akıllı güç stratejisi, geleneksel yöntemlerle elde edilemeyen başarılar için düzeltme niteliği taşır.

Joseph Nye, bir ülkenin diplomatik etkinliğini artırmasının ve nüfuz alanının genişlemesinin tek başına yumuşak veya sert güçle değil akıllı güç kullanımından geçtiğini dile getirmektedir (Yalçın, 2020). Akıllı güç bir yanda ordu bir yanda da ülke nüfuzunu artıracak ittifakları veya yatırımları beraberinde getirmektedir. Bu açıdan bakıldığında akıllı güç, bilgi ve iletişim teknolojileri, diplomasi ve askeri kapasitenin eşzamanlı kullanılmasıdır. Gücün hangi durumda, nerede ve nasıl kullanılacağına karar vermek ve uygulamak yetenek, akıl ve tecrübe gerektirir. Bu bağlamda askeri güç, teknoloji ve ekonomik güçle desteklenmedikçe veya ekonomik çıkarlar ve teknolojik gelişmeler askeri güçle korunmadıkça güç olgusu ve teknolojik gelişmeler tek başına kalıcı bir etki bırakmaz (Boztaş, 2020). Akıllı gücün öngördüğü teorik denge burada kendini göstermektedir. Buna göre, iki gücün birbirini destekleyerek eşgüdümlü hareket etmesi devlet politikasının işlerliğini güçlendirecektir.

Uluslararası ilişkilerde yaşanan değişim ve dönüşümler akıllı güç kullanımını gerekli kılmıştır. Çünkü oluşan yeni düzende sert güç, hedeflerin gerçekleştirilmesinde yetersiz kalmıştır. Savaşların maliyetleri yükselmiş, demokrasi kavramı yayılarak sert gücün kullanımını kısıtlamıştır. Buna ek olarak küreselleşmenin getirdiği düzende yaşanan karşılıklı bağımlılığın yükselmesi de sert güç kullanımına engel teşkil etmektedir; bu yapıda sert güç siyasi, sosyal ve ekonomik maliyetler üretmektedir. Bundan dolayı oluşan yeni düzende tek başına sert güç kullanımı yetersiz kalmakla beraber farklı sorunlara yol açabilmektedir. Dolayısıyla akıllı güç stratejisinin önemi artmaktadır (Gallarotti, 2015).

ABD'nin küresel üstünlüğünü koruyabilmek için geliştirdiği bu bütünleşik yapı, salt askeri güç ile çıkarlarını koruyamama endişesinden doğmuştur. Bu açıdan değerlendirildiğinde ABD'nin askeri gücü geri plana atılmış ve akıllı güç ön plana getirilmiştir. Fakat akıllı güç tamamıyla askeri gücü ortadan kaldırmaz, askeri yapının önemini farkındalığıyla yumuşak güç araçlarıyla dengeli bir yol haritası çizer (Günbay, 2014). Nitekim o dönemin başkanı Obama akıllı güç için ABD ulusal güvenliğini oluşturan savunma, diplomasi ve kalkınma araçları arasında denge kurabilmek için diplomasi ve kalkınmayı yeniden inşa etmenin gerekliliğini vurgulamıştır (Avar, 2021).

Barack Obama akıllı güç ilkelerini "gücümüz ne tek başına bizi koruyabilir ne de bize istediğimizi yapma hakkı verir" söylemiyle taçlandırarak benimsemiş ve 2010'da yayınlattığı Ulusal Güvenlik Stratejisi belgesinde ABD'nin güvenlik sorunlarıyla mücadele etmek için savunmanın yanında kalkınma ve diplomasiyi de güçlendireceğini dile getirmiştir (Glenn, 2011: 2). Aynı şekilde dönemin Dışişleri Bakanı Hillary Rodham Clinton'a göre akıllı güç, "Küresel tehditleri azaltmada ve küresel fırsatları değerlendirmede Amerika'nın çıkarlarını ilerletmenin en iyi yolu, küresel çözümler tasarlamak ve uygulamaktır. ... Elimizdeki tüm araçları- diplomatik, ekonomik, askeri, siyasi, hukuki ve kültürel- kullanarak, her durum için doğru aracı veya araç kombinasyonunu seçmeliyiz. Akıllı güçle, diplomasi dış politikamızın öncüsü olacaktır." (U.S. State Department of Archive, 2009-2017). Bu bağlamda dış politikada sert güç ve yumuşak güç araçlarının birlikte kullanılması dengeli bir siyaseti beraberinde getirmiştir. Akıllı güç ne tam anlamıyla yumuşak güçtür ne de sert güçtür; iki gücün dengeli bir şekilde bütünleşmesidir. Bu yaklaşımda kalkınma araçları güvenliği besleyen ama gölgede kalmayan unsur olarak şekillenmektedir. Bu bağlamda akıllı güç, güvenlik-kalkınma ilişkisinde denge kurmayı hedefleyen sürdürülebilir bir yapı ortaya koymaktadır.

Buna karşın Acar, akıllı gücün teorik olarak özgün bir nitelik kazandırmadığını ve kavramın belirsiz kaldığını ileri sürmektedir (Acar, 2020). Benzer şekilde Cammack, akıllı gücün aslında yumuşak gücün bir versiyonu olduğunu dile getirmiştir (Cammack, 2008). Akıllı güce yöneltilen bu eleştiriler, yaklaşımın uygulanabilirliğine dair belirsizlikler olduğunu göstermektedir.

Akıllı güç yaklaşımının getirdiği güç dengesi, sert gücün aşırı kullanılmasının pek bir fayda sağlamadığının göstergesi olmuştur. Günümüzde zor kullanma ile çıkar elde etmek oldukça zordur (Bektassova & Kalkan, 2024). Fakat ABD akıllı gücünü kullanırken tutarsızlık göstermektedir. Çünkü ekonomik yaptırımlar ve askeri müdahaleler ABD değerlerinin güvenilirliğini sorgulatmaktadır. Bir yerde demokrasiyi teşvik etme çabası içerisindeyken başka bir yerde demokrasiye ters düşen askeri araçları kullanabilmektedir. Bu durum da ABD'ye olan güveni sarsmaktadır (Anargyrou, 2025). Bu yüzden de teorinin öngördüğü denge, uygulamaya geçildiğinde bozulabilmekte ve sürdürülebilirliği konusunda soru işareti oluşturmaktadır.

11 Eylül olaylarından sonra güvenlik tehditlerinin yükselmesi, ABD'nin güvenlik kaygılarını da artırmıştır. Güvenlik tehdidinde yönelik askeri araçların kullanımı bir ölçüde yetersiz kalmış ve bu durum kalkınma araçlarının güvenlik öncelikli politikalar çerçevesinde değerlendirilmesine yol açmıştır (Stan, 2004). Başka bir deyişle, güvenlik riskinin artması, kalkınma faaliyetlerinin toplumsal kalkınma sağlayan insani ihtiyaç temelinden uzaklaşarak güvenlik tehditlerine göre şekillenmesine neden olmuştur. Böylece kalkınma, güvenliği sağlamak için araçsal bir modele dönüşmüştür.

2005 Avrupa Konsensüsü'ne göre, "Barış ve güvenlik olmadan kalkınma olmaz ve kalkınma olmadan da sürdürülebilir bir barış gerçekleşmez." (Giovannetti, 2010: 3). Benzer şekilde Annan'a göre, "kalkınma olmadan güvenliğin, güvenlik olmadan kalkınmanın olamayacağını" (Tüzgen, 2022: 39) ve Mans'a göre, "güvenlik ve kalkınma ayrılmaz. Bir tarafta, güvenlik kalkınmanın ön koşuludur. Diğer tarafta, sürdürülebilir kalkınma çatışmaların sona ermesinin ön koşuludur. Ayrıca, ekonomik ve insani kalkınma ve işleyen devlet hizmetleri istikrarın uzun süre korunması için esastır." (Bilgen, 2017: 33). Başka bir ifadeyle, barışın ve istikrarın sağlanabilmesi için güvenli bir ortam, güvenli bir ortamın inşa edilmesi için de kalkınma faaliyetlerinin güvenlik öncelikli gerçekleştirilmesi gerekir.

Kalkınma ile güvenlik olgusunun bu denli yakınlaşmasıyla uluslararası ilişkiler disiplinine kazandırılan "militarize kalkınma" (militarized development) kavramı, kalkınma uğruna yapılacak faaliyetlerinin askerileştirilmesini veya askeri stratejilerin kalkınma söylemiyle meşrulaştırılmasını ifade eder (Heywood, 2020). Bu durum güvenliğin sağlanması için kalkınmanın askerileştirildiği anlamına gelir. Güvenliğin sağlanmasında kilit bir role sahip olan kalkınma faaliyetleri, terörle mücadele, barış ve refahın sağlanmasında stratejik bir silaha dönüşmüştür.

Rita Abrahamsen kalkınmanın militarize oluşunu "*feel-good militarism*" (iyi hissettiren militarizm) olarak tanımlar. Abrahamsen'e göre kalkınma adına yürütülen faaliyetler güvenlik aygıtlarını güçlendirmektedir (Abrahamsen, 2019). Nossel ve Nye'in ürünü olan akıllı gücün öngördüğü denge ile bu yaklaşım karşılaştırıldığında kalkınma araçlarının uygulama esasında güvenlik öncelikli bir modele dönüşebileceğini göstermektedir.

Uluslararası ilişkilere kazandırılan akıllı gücün de diğer güç tipleri gibi zamana ve koşula göre değişim ve dönüşüme uğraması kaçınılmaz olmuştur. Teorinin öngördüğü eşgüdümlü güç kullanımı güvenlik ve kalkınmanın güvenlik boyutunu besleyerek kalkınmanın güvenliğe hizmet ettiği bir ortam oluşturmuştur. Bu durum militarize bir kimliği oluşturarak kalkınmanın askerileştirildiği ve güvenlik öncelikli bir politikaya dönüştüğünü göstermiştir.

Bu noktada akıllı güç ile güvenlik-kalkınma ilişkisi arasında bir dengesizlik ortaya çıkar. Akıllı güç, sert ve yumuşak güç araçlarının eşgüdümlü kullanılmasının dengeli bir süreç içerisinde işleyeceğine dair teorik bir denge öne sürerken militarize kalkınma söylemi bu dengenin sahada güvenlik eksenine kayabileceğini savunmaktadır. Özellikle kalkınma faaliyetlerinin güvenliği sağlayacak bir araç olarak ele alınması, akıllı gücün öngördüğü dengenin güvenliğe hizmet eden bir kimliğe dönüşmesine yol açmaktadır. Akıllı güç yaklaşımı eşgüdümlü ve dengeli bir güç kullanımı fikrini öne sürerken militarize kalkınma bu fikrin sahada güvenliği sağlama amacı güden bir yaklaşıma dönüştüğünü savunmaktadır.

3. ABD'nin Sahel Stratejisinde Dönüşüm

3.1. Sahel Bölgesinde Jeopolitiğin Yeniden Konumlanması

Afrika'nın Sahel bölgesi siyasi, ekonomik ve askeri sorunlarla iç içe olan bir bölgedir (Hafiz, 2022). Gerek bölge içi çatışmaların varlığı gerekse çevre ülkelerdeki yaşanan gelişmelerin Sahel'e yansımaları, kırılabilir bölge yapısını daha da derinleştirmektedir. Bu durum Sahel'i müdahaleye açık bir pozisyona getirerek bölgedeki güvensizliği ve istikrarsızlığı derinleştirmekte ve akıllı gücün militarize ayağını beslemektedir.

Afrika kıtası dünya platin rezervlerinin %80'i ve elmasların %40'ından fazlasını içeren devasa bir maden alanıdır. Mali'de altın, fosfat, bakır ve elmas; Nijer'de ise uranyum, kömür, demir fosfat, altın ve kalay üretimi ön plandadır (Torshin, 2025). Bu açıdan değerlendirildiğinde Sahel bölgesindeki ülkeler, dış güçler için oldukça önemli enerji kaynaklarıdır. Örneğin Avrupa'nın neredeyse en büyük elektrik ihracatçısı olan Fransa, elektrik üretiminin önemli bir kısmını uzun yıllardır Nijer'den aldığı uranyumdan karşılamaktadır (Yülek, 2023).

Fransa'nın Sahel'de yürüttüğü Barkhane Operasyonu'ndan sonra varlığını önemli ölçüde geri çekmesiyle oluşan boşluğu Rusya ve Çin gibi aktörler doldurmaya çalışmıştır. Rusya, Wagner grubu ve askeri desteğiyle özellikle Mali'ye yerleşmeye çabalarırken Çin, bölgeyle yakın ilişki kurarak ekonomik gücünü askeri güçle pekiştirmek istemiştir. Batı'ya karşı bir meydan okuma olarak nitelendirilen bu durum küresel rekabetin yansımasıdır (Devecioğlu, 2021). Küresel rekabetin yaşandığı ortamda jeopolitik dengelerin de hızla değişmesi kaçınılmaz olmuştur. Bölgede artan Çin ve Rusya nüfuzu, ABD'yi bölgede yeniden bir konumlanma stratejisine götürmüştür.

ABD açısından Sahel bölgesi, Çin ve Rusya gibi güçler ile doğrudan bir güç mücadelesi alanı değil stratejik politikaların gerçekleştirildiği kritik bir alandır. Bu bağlamda ABD, küresel rekabet cephesinde politikalarını, çıkarlarını koruyabilmek olarak şekillendirmiştir. Bölgede stratejik mineralleri korumak, ekonomik güvenliğini de koruyacaktır. Çin ve Rusya gibi büyük güçlerin bölgedeki etkisini kırmak, jeopolitik konumlanmasını güçlendirecek ve terör, kaçakçılık, iç çatışmalar ve bölgesel çöküşü engellemek de fiziksel güvenliğini sağlayacaktır (Yaaqoubi, 2025).

Çin, Sahel bölgesinde önemli ölçüde ekonomik yatırım ve altyapı politikalarıyla var olmaya çalışmaktadır. Nitekim Çin'in yaptığı altyapı yardımları, krediler ve Kuşak-Yol Girişimi ile etkisini giderek artırmaktadır (Dollar, 2019). 2013'te ilan edilen bu proje Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarını farklı koridorlarla birbirlerine bağlayarak ülkeler arasında iş birliği ve ticareti artırmayı hedeflemektedir. 38 Sahra Altı Afrika ülkesinin bulunduğu proje ile Çin bir yandan Afrika kıtasını dünyaya açarken bir yandan da kıtalardaki ülkeleri birbirine bağlamaktadır. Proje kapsamında yer alan ülkelere altyapı yardımları sağlamak adına kredi sağlayan Çin 2013-2019 yılları arasında bu ülkelere enerji ve ulaşım sektörleri başta olmak üzere yaklaşık %22 oranında Sahra-altı Afrika'ya toplam 730 milyar dolar yatırım yapmıştı (Engin Güder & Pekcan, 2020). Boston Üniversitesi Küresel Kalkınma Politikası Merkezi'nin sunduğu veri tabanına göre Sahra-altı Afrika içerisinde bulunan Sahel ülkelerinden Burkina Faso, Çad, Eritre, Mali, Moritanya, Nijer, Nijerya, Senegal ve Sudan'a 2000-2024 yılları içerisinde toplam 22,7 milyar dolar kredi sağlamış, bu kredilerin 9 milyar doları ulaşım, 6,8 milyar doları enerji, 2,7 milyar doları bilgi ve iletişim teknolojileri, 2 milyar doları su ve sanitasyon hizmetleri, 803,3 milyon doları sanayi, 302,6 milyon doları tarım, 253,8 milyon doları kamu yönetimi ve diğer sektörleri kapsamaktadır (Boston University Global Development Policy Center, 2026). Bu kredi ve yatırımlarla Çin, ABD'nin kıtadaki gücünü dengelemeye çalışarak rekabetin ekonomik ve yatırım ayağını beslemiştir. Rusya ise bu rekabetin güvenlik ayağını beslemektedir.

Rusya, 2021'de Mali'de yaşanan darbenin ardından Batılı güçlerin büyük ölçüde geri çekilmesinden dolayı oluşan boşluğu doldurmak için Wagner Grubu aracılığıyla varlığını pekiştirerek güç dengesinde yerini almıştı. Mali, Fransa'nın yönettiği Barkhane Operasyonu'ndan umduğu sonucu

alamayınca ülkedeki güvenlik tehditlerinin karmaşık bir hale gelmesiyle yönünü Rusya'ya çevirerek Wagner Grubu ile güvenlik alanında iş birliği yapmıştır. Wagner, ülkede güvenliğin sağlanması için askeri personel eğitimi ve operasyonel destek vermiştir. Bunun dışında Rusya'dan dört Mil Mi-17 helikopterin de içinde olduğu büyük bir askeri malzeme ve silah sevkiyatı da sağlanmıştır (Boztaş & Yıldırım Çınar, 2024). Fakat Wagner sadece askeri ve güvenlik desteği sağlamamış, Rusya'nın Mali'deki imajını güçlendirmek adına medya ve iletişim kanallarıyla "etkileme" faaliyetleri gerçekleştirmiştir. Mali'ye destek sağlayarak imajını güçlendiren Rusya böylece bölgedeki etkisini artırmıştır. Nitekim Batı'ya karşın alternatif bir ortak olarak etki kapasitesini ispatlamıştır (Mohamedou, 2024). Bu tablo karşısında ise ABD, bölgede yerel dayanıklılığı güçlendirmeye yönelmiştir.

20 Aralık 2019'da o dönemin başkanı Donald Trump tarafından yasalaştırılan ve 2020'de Konsolide Ödenekler Yasası'nın bir parçası olarak kabul edilen Küresel Kırılabilirlik Yasası (Alliance For Peacebuilding, 2020), bu yaklaşımın bir ürünüdür. 10 yıllık olan bu yasa, şiddetli çatışmaları tespit etmeyi ve önlemeyi, toplumların dayanıklılığı artırmayı ve kırılabilir bölgelerde sürdürülebilir kalkınmayı desteklemeyi amaçlamaktadır. Böylece devletlerin zayıflığı veya başarısızlığı ABD güvenliğini tehdit etmeyecektir. Dolayısıyla kırılabilir devletleri güçlendirmek ve bu bölgelerde topluları güçlendirmek ABD'nin Sahel bölgesine bakışını şekillendiren ana etmenler olmuştur (U.S. Department of State, 2022). ABD'nin Sahel bölgesindeki topluları kalkındırma ve bölgeye dayanıklılık kazandırmaya yönelik faaliyetleri, ülkenin bölgedeki gücünü ve kendi güvenliğini sağlamak açısından diğer güçlere karşı yapmış olduğu stratejik denge hamlesinin göstergesidir. Dolayısıyla akıllı güç yaklaşımı, güvenlik tehdidinin yoğun olduğu bir bölge olan Sahel'de militarize olarak kalkınmanın araçsallaştığı bir dönüşümü beraberinde getirmiştir.

Biden yönetiminin güvenlik ve ticaret öncelikli olarak Angola'ya gerçekleştirdiği ziyaretinde ele alınan Lobito Koridoru Projesi, Çin'in dengelenmesi açısından önemli bir örnek olmanın yanında Afrika kıtasındaki ABD kontrolünün sağlanması açısından da oldukça önemli bir proje olarak karşımıza çıkmaktadır (Demirtaş, 2024). Genel olarak Sahel bölgesi, ABD açısından Rusya ve Çin gibi aktörlerin faaliyetlerini dengeleme öncelikli girişimlerin yoğunluk kazandığı bir bölge olmuştur.

3.2. ABD'nin Sahel Politikasında USAID–AFRICOM Bileşimi

1961 Dış Yardım Yasası'nın ardından kurulan ve ABD'nin insani yardım ile kalkınma politikalarından sorumlu olan USAID (Tarnoff, 2015), sağlık, eğitim ve insan hakları gibi toplumsal sorunları kapsayan birçok alanda faaliyet göstermektedir (Hernandez, 2025). Sahel bölgesi USAID faaliyetleri için oldukça uygun bir bölgedir. Bölge, yapısal kırılabilirliğin ötesinde gıda, eğitim, yoksulluk, kuraklık, iç çatışmalar, tarım yetersizliği ve sağlık gibi birçok konuda eksik olması USAID'in bölgeye yönelmesinde etkilidir. Sahel'deki bu eksiklikler bölgenin kalkınmasını da olumsuz etkilemektedir. Dolayısıyla bölgeye yapılan yardımlar da kalkınma açısından son derece önemlidir.

USAID sivil toplum, uluslararası ortaklar ve yerel yönetimlerle iş birliği yaparak insani yardım ve kalkınma desteği sağlamaktadır. Örneğin, 2022'de Sahel'e 235 milyon dolar kalkınma, 857 milyon dolar insani yardım fonu sağlamıştır. Burkina Faso'da yüz binlerce çocuğun ishal ve zatürre gibi hastalıkların tedavisini olmasına ve yaklaşık 1,2 milyon kişinin temiz suya erişmesine yardımcı olmuştur. Aynı şekilde Nijer'de 508,000 hektarlık tarım arazisinin yönetiminde yardımcı olmuştur. 2023'te ise Sahel'e yapılan yardım 2,3 milyar doları aşmıştır (Ravetto, 2024). USAID genel olarak toplumların dayanıklılığını güçlendirmek adına destek faaliyetleri gerçekleştirmektedir.

USAID özellikle Burkina Faso ve Nijer'de olmak üzere, bölgede daha fazla dayanıklılık oluşturmayı amaçlayan Sahel'de Dayanıklılığı Artırma (RISE) girişimiyle aşırı yoksulluğu ve gıda güvensizliğini hedef almaktadır (Office of Inspector General, 2021). Toplumların dayanıklılığını

artırmak için yoksulluk ve gıda üzerine yapılan faaliyetler, halkların temel geçim şartlarını iyileştirmeye yönelik adımlardır.

2008'de faaliyete geçen AFRICOM ise ABD'nin Afrika bölgesinde askeri varlığını sürdüren savunma odaklı bir yapıdır. Komutanlık Afrika kıtası, ada ülkeleri ve çevresinde Savunma Bakanlığı (DOD) operasyonlarından, tatbikatlarından ve güvenlik iş birliğinden sorumludur (Blanchard, 2014). O dönemin başkanı Bush tarafından kurulan AFRICOM, "ABD'nin Afrika'da kalkınma, sağlık, eğitim, demokrasi, ekonomik büyüme hedeflerini sağlayacağını ve müttefiklerinin kapasitelerini artırması için yeni fırsatlar yaratarak ABD'nin Afrika ile olan güvenlik işbirliğini" (Yüksel, 2017: 90) güçlendirmeyi hedeflemiştir. ABD AFRICOM'u devreye sokarken Sahel bölgesindeki etkinliğini de artırmıştır.

ABD, Sahel bölgesinde bütünsel bir yaklaşımı benimseyerek faaliyet göstermektedir. Nitekim AFRICOM, Dışişleri Bakanlığı ve USAID gibi kuruluşlarla ortak çalışmalar yapmıştır. Bu anlayış çerçevesinde Afrika'daki terör gruplarıyla mücadele etmek için ilişkileri desteklemiştir. Afrika'nın sorunlarını çözüme askeri gücünün yeterli gelmeyeceğini düşünen ABD, diplomasi ve kalkınma faaliyetlerini askeri güce eklemeyerek bütüncül hareket etmiştir. (Waldhauser, 2019).

Senegal, Burkina Faso, Nijer, Çad, Mali ve Nijerya gibi Sahel ülkelerinde güvenliğin sağlanması yönünde faaliyetler sürdüren AFRICOM ve yerel dayanıklılığı güçlendirmek için toplumsal kalkınma faaliyetleri gerçekleştiren USAID, bütüncül bir yaklaşımla Sahel bölgesindeki sorunların çözümünde ortak hareket etmektedir. Genel olarak kıtada yaşanan sorunların tek başına askeri güçle çözülemeyeceği düşüncesinden doğan bu ortaklık, akıllı güç uygulamalarının önünü açmaktadır. Nitekim iki farklı yapılanma gibi görünen bu kuruluşların temelde güvenlik öncelikli olduğu söylenebilmektedir. Terörle mücadele kapsamında Sahel'i kalkındırmak ve askeri desteği sağlamak adına yürütülen bu faaliyetler, güvenlik ve kalkınma ilişkisinin güçlendiğinin göstergesidir.

"USAID misyonunun yeni beş yıllık ülke stratejisi, AFRICOM'un sivil işler ekiplerinin güvenlik konularına odaklandığı aynı bölgelere barış ve güvenlik getirmek için hükümetin tüm birimlerinin birlikte çalışmasını öngören özel bir hedef içermektedir." (Anderson, 2014, s. 116). Dolayısıyla AFRICOM ve USAID sorunların çözümünde ortak hareket edebilmektedir. Bu durum, güvenlik-kalkınma bağına beslemektedir.

AFRICOM'un ana amacı savaşmak değil kalkınma yardımlarına hizmet eden diplomatik bir araç olmaktır ve başta USAID olmak üzere farklı kuruluşlarla iş birliği gerçekleştirmektedir (Institut de Recherche Stratégique de l'École Militaire, 2014). USAID ve AFRICOM'la beraber farklı kuruluşlarla ortak yürütülen projelerden biri 10-13 Eylül 2012 tarihleri arasında Gana'nın Accra kentinde gerçekleşen RESEPI toplantısıdır. Süreklilik gösteren hayvan hastalıklarını ve bu hastalıkların sınırları aşmasını önlemeye yönelik olan çalışma, Nijer dahil olmak üzere 21 Afrika ülkesini kapsamaktadır (FAO, 2012). Bir diğer ortaklık personel entegrasyonudur. AFRICOM, 2013 yılı itibarıyla bünyesinde tarım, enerji, ticaret, güvenlik ve istihbarat birimleri dahil olmak üzere 11 farklı hükümet departman ve ajansından 20'den fazla personel bulunmaktadır. Bu ekipler arasından özellikle USAID'den AFRICOM'da irtibat görevlisi ve gizli görev yapan personeller de bulunmaktaydı (Şahin & Özel, 2020). Bu entegrasyon da güvenlik ve kalkınma bağına destekleyen bir bütünleşmedir. Bu bütünleşik yapı faaliyetlerin eşgüdümlü gerçekleştirilmesi noktasında kolaylık sağlamaktadır.

AFRICOM-USAID arasındaki kurumsal bütünleşme, akıllı gücün eşgüdümlü kullanımını pekiştiren bir düzenleme olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı zamanda bu bütünleşik yapı, kalkınma faaliyetleriyle güvenlik politikalarının iç içe geçmesine olanak sağlayan bir yapıyı oluşturmaktadır. Dolayısıyla kurumsal entegrasyon, kalkınma faaliyetleriyle askeri faaliyetleri uyumlu hale getirir. Bu durum da kalkınma faaliyetlerinin güvenlik öncelikli politikalara dönüşmesinde teşvik edici nitelik taşır.

4. Nijer'de ABD'nin Akıllı Güç Stratejisinin Militarizasyonu

4.1. Nijer'in Jeopolitik Kırılganlığı

Yıllarca kuzeyindeki Berberilerle Afrika'nın merkezindeki Biladüssudan arasında bir geçiş bölgesi olan Nijer, Kuzeybatı Afrika'da yer almaktadır. Ülkenin doğusunda Çad, batısında Mali ve Burkina Faso, kuzeyinde Cezayir ve Libya, güneyinde Nijerya ve Benin bulunmaktadır. Nijer, zengin uranyum kaynakları, çeşitli kimyasallar, hayvansal ürünler, sebze ve meyve bakımından oldukça zengindir. Bu ürünlerin ihracatını yapmaktadır ve başlıca ticaret ortakları Fransa, Çin, ABD, Nijerya, Tayland, Malezya, Hindistan ve Türkiye'dir. Bugün dünyanın en yoksul ülkelerinden biri olan Nijer, sahip olduğu zengin yer altı kaynaklarıyla önemli bir potansiyel ülke profili çizmektedir (İnsani ve Sosyal Araştırmalar Merkezi, 2020).

Nijer, uranyum gibi zengin maden kaynaklarına ek olarak Sahra Altı Afrika ile Akdeniz arasındaki stratejik konumuyla oldukça önemlidir. Bu konumda yer alan Nijer'in de Sahel bölgesinde Kuzey Afrika ile Sahra Altı Afrika arasında geçiş sağlaması açısından da önemlidir. Aynı zamanda Nijer'in alt bölgeler arasındaki göç ve ticaret yollarının kesişiminde yer alması da son derece önemlidir. Tüm bunların yanı sıra terörle mücadele ve radikalizm açısından da oldukça dikkat çekicidir (Demirtaş, 2024). Tüm bu stratejik ve ekonomik özellikler, kırılgan bir bölgede kırılgan bir ülke olan Nijer'i kalkınma ile güvenlik merkezli akıllı güç stratejisinin odağına sokar.

Sahel bölgesinde bulunan Nijer, Batı'nın nispeten istikrarlı gördüğü bir devlettir. Ancak ülkede yaşanan darbeler neticesinde artan güvenlik riski nedeniyle bu istikrar profili bozulabilmektedir (Akinpelu, 2023). Ülke Liptako-Gourma olarak bilinen üçlü sınır bölgesi içinde yer almaktadır. Burkina Faso ve Mali'nin de yer aldığı bu bölge, şiddetli çatışmaların ve güvenlik tehditlerinin yoğun yaşandığı bir merkezdir. Çevre ülkelerde yaşanan sorunlar ülke güvenliğini riske sokmaktadır. Örneğin, güneyde Nijer'in Nijerya ile olan yaklaşık 1,500 kilometrelik sınırı, ülkeyi Boko Haram tehdidinde açık hale getirir. Benzer şekilde Libya ile olan kuzeydoğu sınırında yasadışı silah ve mal kaçakçılığı yapılması ülkeye sıçrayabilecek çatışmalara açıktır (Wilén, 2022). Bu bilgilere göre yerel ve bölgesel terör eylemlerinin göbeğinde yer almasıyla Nijer, güvenlik tehdidiyle karşı karşıyadır. Bu güvenlik tehditleri kalkınmayı güvenliğe hizmet eden bir araç haline getirir. Çünkü ülkede yaşanan sorunlar veya çevre ülkelerdeki sorunların ülkeye yansması; ülkenin siyasi ve toplumsal yapısını zedeler, güvenliğin ve istikrarın sağlanmasını zorlaştırır. Nijer'in güvenlik ve istikrar konusundaki bu riski, ABD'nin bölgedeki çıkarlarını da zora sokabilmektedir.

Nijer'de yaşanan terör faaliyetleri, küresel cihat anlayışıyla yapılan eylemler ve çevre ülkelerden gelen tehditler Nijer'in dünya sisteminden düşebileceği endişesini artırmaktaydı. Nijer'in düşmesi, ABD'nin çıkarlarını tehlikeye sokabilir ve büyük bir güvenlik riskini doğurabilirdi. Konumu ve jeopolitik önemi göz önüne alındığında Nijer'de yaşanan kriz, ülke bazında bir sorun olarak kalmaz, bölgesel ve giderek küresel bir sorun haline gelebilir. Bu durum da Nijer'in güvenliğinin küresel bir soruna dönüşebileceğini gösterir. Nijer'in zayıflığı, bölgeyi; bölgenin zayıflığı kıtaları aşarak sorunlar silsilesine neden olabilmektedir. Bu nedenle kendi çıkarları ve güvenliğinden endişe eden ABD, kendini emniyete almak için hem askeri hem de toplumların dayanıklılığını artırmak uğruna çeşitli kalkınma faaliyetleri gerçekleştirerek çok boyutlu yardımlar yapmıştır (Shurkin, 2017). Bu durum ABD'nin teoride akıllı güç uygulamalarının bir örneği olarak karşımıza çıksa da uygulamada güvenlik kaygısının belirleyici bir etken olduğu görülmektedir.

4.2. Güvenlik-Kalkınma Entegrasyonu

ABD'nin Nijer'deki en önemli varlığı Agadez'deki hava üssü 201'dir. Bu üs, ABD'nin Sahra Altı Afrika'daki en önemli karargâhlarından biridir. 2019'da kurulan ve C-17 Globemaster inişlerini karşılayabilecek kapasitede olan üs, zamanla genişleyerek ISR operasyonları için merkezi bir görev görmüştür. Aynı zamanda MQ-9 Reaper gibi insansız hava araçlarının devriyesiyle El-Kaide ve

İslam Devleti bağlantılı gruplar da dâhil olmak üzere terör gruplarının hareketlerinin takip edilerek gözcülük yapılmasına imkân sunduğu için de oldukça önemlidir. ABD bu konuda gözcülük yapmakta ve gerekli gördüğü noktalarda teröre karşı hamlelerde bulunmuştur. Aynı zamanda Nijer ordusuna destek sağlamak için eğitim ve danışmanlık faaliyetleri de yürüterek destek sağlamıştır (Gordon & Harpley, 2024). ABD'nin bölgedeki askeri yoğunluğu, akıllı gücün sert güç ayağının baskın geldiğini gösterir niteliktedir.

ABD'nin yaklaşık 800 askerinin bulunduğu Nijer Air Base 201 adlı İnsansız Hava Aracı üssü Cibuti'de yer alan Camp Lemonnier üssünden sonra ikinci büyük askeri üs konumundadır. Bu üs, ABD için istihbarat sağlama ve gözetleme konusunda terör örgütlerine veya gelebilecek herhangi bir tehdide karşın oldukça kritik bir öneme sahiptir (Demirtaş, 2023). ABD'nin bölgede sahip olduğu bu avantaj, sahadaki konumunun güçlü olduğunu gösterir. Aynı zamanda bu üs sayesinde ABD Sahel bölgesi özelinde Nijer'de güvenliği sağlama ve hakimiyeti inşa etmede önemli bir fırsat yakalamıştır.

ABD, Sahel bölgesinde algılanan tehditlere karşın son yirmi yılda 3,3 milyar dolardan fazla askeri yardım sağlamış ve terörle mücadele kapsamındaki operasyonlarına ve güvenlik yardımı programlarına önemli ölçüde yatırımlar yapmıştır. Örneğin ABD Sahel bölgesindeki ülkelere 17,643'ü Nijer'den olmak üzere 86 bin kursiyere eğitim vermiştir. Aynı şekilde Trans-Sahara Ortaklık Girişimi, Savunma Bakanlığı'nın ortak kapasite geliştirme programları ve çok sayıda yabancı askeri eğitim operasyonu gibi programlar gerçekleştirilerek kapasite artırmaya yönelik destek sağlanmıştır. Bu programlar ve ekonomik-insani yardımlarla beraber ABD'nin Sahel ülkeleri ile olan ikili ilişkileri güçlenmiştir (Yousif, 2023). ABD'nin Sahel bölgesinde hem askeri hem de kalkınma bağlamında varlığı, bu tür programlarla pekişmektedir.

USAID, Nijer'de tarımı güçlendirme, geçim kaynaklarını ve gıda güvenliğini sağlamak için toplumsal dayanıklılığı artırmayı içeren projeler gerçekleştirmektedir. Örneğin, Wadata adlı Beş Yıllık Gıda Güvenliği Faaliyeti (2018–2023) adlı program, Nijer'in Zinder bölgesindeki yoksul toplumlara beslenme, gıda ve su güvenliğinin sağlanması amacıyla çalışmaları içermektedir. Bu program toplumun gıda erişimini sağlamaya özellikle kadınlar ve çocukların beslenme ile sağlık göstergelerini yükseltmeye odaklıdır (Pollak, 2024: 1). Bu projeye gıda, beslenme, doğal kaynak yönetimi ve su güvenliği gibi sorunlar ile mücadele edilerek toplumsal dayanıklılığın güçlendirilmesi hedeflenmiştir (The National Cooperative Business Association CLUSA International, 2023). Aslında bu vb. projeler insani içerikle şekillenmekte olup güvenliği inşa etmek için araçsallaştırıldığının uygulamadaki halidir. Başka bir deyişle, militarize kalkınmanın sahadaki yansımalarıdır.

Toplumların dayanıklılığını güçlendirmek ve onları kalkındırmak için yapılan bu tür projeler, içeriden veya dışarıdan gelebilecek her türlü darbeye karşı bir direnç inşa etmeye yöneliktir. Toplumlar sorunlarla baş edebilecek duruma geldiğinde kırılabilirliği bir ölçüde geride bırakabilmiş demektir, böyle bir ortamda güvenliğin bir ayağı sağlamıştır. Dolayısıyla güvenliğin sağlanması yolunda kalkınma, önemli bir araçtır. Kalkınmayla güvenlik birbirleriyle ilişkilidir.

AFRICOM, Nijer'e bölgedeki terör faaliyetlerine karşın destek olmak adına istihbarat, gözetim, keşif desteği, eğitim ve güvenlik faaliyetleri sürdürmüştür. Bu faaliyetler, Nijer'in ülke güvenliği ve istikrarını sağlaması açısından oldukça önemlidir (U.S. Africa Command Public Affairs, 2017). İnsanî yardım, terörle mücadele, barışı koruma ve sürdürülebilirliğini sağlamaya yönelik faaliyetler dışında ortak operasyonlar ve çeşitli kalkınma yardımları gerçekleştiren AFRICOM, bütünsel bir yaklaşımla hareket etmektedir (Halatçı, 2023). Bütünsel yaklaşım çerçevesinde gerçekleştirilen faaliyetlerde askeri yapının merkezde olması güvenliğin öncelendiğini göstermektedir.

ABD'nin akıllı güç yaklaşımı çerçevesinde Nijer'e gönderdiği askeri destek ve kalkınma yardımları, güvenlik öncelikli politikaların uzantısıdır. Nijer ABD için çok önemli bir ortaktır.

Nijer'de yaşanacak bir kriz başta bölge olmak üzere kıtaları aşır büyük bir güvenlik sorunu oluşturacağından bu durum, ABD'nin çıkarlarını olumsuz etkileyecektir. Bu güvenlik sorununun çözümünde kullanılan akıllı gücün de militarize olarak güvenliği beslemesi kaçınılmazdır. Fakat güvenlik merkezli kalkınma, 2023'ün temmuz ayında Nijer'deki darbeyle sınamıştır. Bu gelişme, çalışmada ortaya konulan militarize edilmiş akıllı gücün sürdürülebilirliğini test eden somut bir önektir. Nijer'de yaşanan bu darbe, askeri varlığın ve kalkınma faaliyetlerinin yoğun olmasına karşın ülkedeki istikrarın sürdürülemediğini göstererek akıllı gücün uygulamadaki sınırlılığını ortaya koymuştur.

4.3. Nijer Darbesi ve Akıllı Gücün Sınırlılığı

28 Temmuz 2023 tarihinde Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı Komutanı General Abdourahamane Tchiani'nin Cumhurbaşkanı Mohamed Bazoum'u görevden alarak iktidarı ele geçirmesiyle başlayan darbe, ABD-Nijer ilişkilerinde köklü bir değişikliğin yaşanmasına neden olmuştur (Zambakari, 2023). Nijer ABD güvenlik yardımının en büyük alıcılarından biriydi. Darbe yaşanmadan hemen önce ABD'nin Nijer'de yaklaşık 1,000 askeri bulunmaktaydı ve bu ABD'nin en büyük ikinci askeri varlığıydı (Arieff, 2023). Nijer, ABD'nin bölgedeki radikal güçlere karşı yapılan savaşta kilit ortaklarından biridir (Independent Türkçe, 2023).

Darbe sonrası dönemin ABD Ulusal Güvenlik Danışmanı Jake Sullivan, darbeyi kınayarak ve Nijer'in ABD için önemine değinerek şöyle açıklamalarda bulunmuştur: "Cumhurbaşkanı Bazoum liderliğindeki Nijer'in demokratik yollarla seçilen hükümetinin işleyişini durdurmaya ve devirmeye yönelik her türlü çabayı şiddetle kınıyoruz. Nijer, ABD için kritik bir ortaktır. Demokrasi ve insan hakları konusunda ortak değerlere sahibiz, bölgesel güvenlik ve refahı ilerletmek için iş birliği yapıyoruz. Nijer hükümeti ile olan kıymetli iş birliğimiz, Nijer'in demokratik standartlara olan bağlılığının devam etmesi üzerine kuruludur." (Akgün, 2023). Dolayısıyla ABD yönetimi, 26 Temmuz 2023'te Başkan Bazoum'un gözetiminden serbest bırakılmasını talep ederek Batı Afrika Ekonomik Topluluğu ve Afrika Birliği'nin Nijer'deki mevcut düzeni korumak ve savunmak için attığı adımları onayladığını ifade etmiştir (The White House, 2023). ABD'nin bu tavrı darbeye ilişkin hoşnutsuzluğunu göstermektedir.

ABD, Nijer'deki yönetimin ele geçirilmesiyle iki ülke arasındaki güvenlik ve diğer alanlardaki iş birliklerini riske atabileceğine dair uyarılarda bulunmuştur. ABD, Nijer'de askerin yönetimine el koymasının ülkenin bölgesel lider konumunu baltalayacağını ve mevcut ortaklıkların sürdürülmesine engel olacağını düşünmektedir (T24, 2023). Çok geçmeden Nijer'de iktidarı ele geçiren askeri yönetim ABD Savunma Bakanlığı'na bağlı askeri ve sivil personelin kendi topraklarında çalışmasına izin veren anlaşmayı tek taraflı iptal ettiğini bildirmiştir (Stratejik Düşünce Enstitüsü, 2024). İktidar cuntasının sözcüsü Abdramane, halkın istekleri ve çıkarlarını dikkate alarak ABD askeri personelinin ve Savunma Bakanlığı'ndaki sivil çalışanlarının statüsüne ilişkin anlaşmayı derhal geçerli olmak üzere iptal ederek 2012'den beri yürürlükte olan güvenlik iş birliği anlaşmasını tek taraflı geçersiz kılmıştı (Turse, 2024). Buna karşın ABD, dış yardımları düzenleyen 7008 no'lu maddeyi devreye sokarak gıda ve sağlık alanındaki insanî yardımlar dışında ABD'nin Nijer hükümetine yaptığı yardımların çoğunu askıya aldığını bildirmiştir (Sabah, 2023).

Millennium Challenge Corporation (MCC), Nijer ile 443 milyon dolarlık kalkınma yardımı anlaşmasını ve Nijer ile gerçekleştirilecek ikinci bir bölgesel anlaşmaya ilişkin hazırlık çalışmalarını askıya almıştır. Ayrıca Nijer Afrika Büyüme ve Fırsat Yasası (AGOA) kapsamındaki ticari ayrıcalığını kaybetmiştir (Arieff, 2023). Burkina Faso, Gine, Burma, Mali, Sudan ve 2023 darbesiyle birlikte Nijer için yürürlükte olan 7008 no'lu madde ancak hükümete demokratik bir sistem kazandığında kaldırılacaktır (Arieff & Brown, 2023). Bu değerlendirmeye göre Nijer anayasal düzene geçtiğinde yardımlar kademeli olarak yeniden başlatılabilecektir. Bu bağlamda Stratejik ve Uluslararası Çatışmalar Merkezi, 7008 no'lu maddedeki herhangi bir esnekliğin ölümcül olmayan

araçlarla sürdürülmesine ve sivil-askeri ilişkilerin geliştirilmesine yönelik orta bir yol sunmuştur (Faulkner, Parens, & Plichta, 2024).

ABD milli güvenliği için oldukça önemli olan Nijer'de darbe sonrasında yaşanan gelişmelerden sonra USAID ofisleri kapatılmış; kalkınma, yönetim ve insan haklarına yönelik yardımları içeren projeler kesilmiştir. Afrika'dan büyük ölçüde geri çekilmeye karar veren ABD, 2024'teki çekilme kararıyla Nijer'deki en gelişmiş İHA üssünü kaybetmiştir. AFRICOM'un kırılgan ve kopuk bir yapı haline geldiği düşüncesi kıtaya yönelik bütünsel yaklaşımının sonlandığını göstermektedir. Nitekim ABD'nin kıtadaki varlığı oldukça azalmış ancak dijital altyapı yatırımları, özel güvenlik şirketleri ve sınırlı askeri üslerle geri planda kalarak etkisini göstermeye devam etmektedir (Kandemir, 2025).

Akıllı güç yaklaşımının sahadaki somut örneği olan Nijer, yaklaşımın sınırlılığını açıkça göstermektedir. Küresel Terörizm Endeksi'ne göre, Nijer'deki terör saldırıları 2022'de 54'ten 2023'te 61'e yükselmiş ve ölümler iki katını aşarak 468'e ulaşmıştır. Bu ölümlerin %73'ünü askeri personel oluşturmakla beraber Nijer 2023'te askeri ölümlerin en yüksek olduğu üçüncü ülke olmuştur. Benzer şekilde 2023 darbesiyle Tillabéri'de dört askeri konvoyu düzenlenen bir pusuda en az 200 asker öldürülmüş ve Tillabéri ülkedeki terör saldırılarının %59'unu ve kayıpların %84'ünü kaydetmiştir (Institute for Economics & Peace, 2024). Akıllı güç yaklaşımının uygulandığı bir ülkede bu denli ölümlerin ve terör faaliyetlerin artışı, akıllı gücün sahadaki yetersizliğinin göstergesidir. Askeri personel kayıplarındaki bu artış, akıllı güç yaklaşımının sert güç ayağının uygulamada yeterli sonucu vermediğinin kanıtı olmuştur.

ABD akıllı güç yaklaşımı çerçevesinde bölgeye hem kalkınma hem de güvenlik çerçevesinde ciddi desteklerde bulunmuştu. Ancak, bölgeye yapılan yardımlar terörü besleyen yoksulluk, gıda yetersizliği gibi sorunları çözememiştir. Nitekim bölgedeki terör ve ölüm faaliyetlerindeki artış bunu açıkça göstermektedir. Dolayısıyla akıllı güç yaklaşımının uygulanmasına rağmen artan terör saldırıları ve ölümlerle bu bütünlük yapı, Nijer'in güvenlik ve istikrarını sağlamada yetersiz kalmıştır.

Bütün bu bulgular açıkça göstermektedir ki akıllı güç dengesi kırılgan devletler bağlamında yeniden incelenmelidir. Nijer örneği, güvenlik riskinin yüksek olduğu yerlerde kalkınmanın güvenlik aracı haline gelebileceğini göstermektedir. Ancak aynı zamanda Nijer darbesi, yoğun askeri ve kalkınma faaliyetlerinin yürütülmesine rağmen ülkede istikrarın sağlanamadığını, akıllı gücün uygulamada sınırlı kaldığını ortaya koymaktadır. Bu açıdan incelendiğinde Nijer darbesi, kalkınmanın militarize edilmesinin ve akıllı güç uygulamalarının güvenliği ne ölçüde sağladığını ve akıllı gücün sürdürülebilirliğini test eden önemli bir örnektir.

Sonuç

Uluslararası sistemin değişimi, güvenliği sağlayan unsurların dönüşümünü de beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda güvenliği sağlayan araçlar olarak yumuşak ve sert gücün yetersiz kaldığı ortamda geliştirilen akıllı güç yaklaşımı, teorik olarak güvenlik ve kalkınma arasında dengeli bir ilişki olarak görülmekteydi. Ancak çalışma bu teorik dengenin güvenlik tehditlerinin arttığı kırılgan bir zeminde sürdürülebilir olmadığını göstermektedir.

Sahel özelinde Nijer vakası akıllı gücün öngördüğü teorik dengenin uygulamada güvenlik öncelikli hale gelebildiğini ve kalkınma faaliyetlerinin güvenlik politikalarının uzantısı olabileceğini göstermektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde çalışma, akıllı gücün koşullara göre asimetrik bir güç oluşturabileceğini göstermektedir. Dolayısıyla akıllı güç her koşulda denge sağlayamamakta, söz konusu denge güvenliğe kayabilmektedir. Bu asimetri, kalkınma yardımlarının güvenlik stratejilerinin bir uzantısı haline gelmesiyle sonuçlanmıştır. Nitekim bu durum akıllı güç yaklaşımının aslında hiyerarşik bir yapıda olduğunu ve yumuşak güç unsurlarının sert güç ayağını destekleyen araçlara dönüştüğünü kanıtlamaktadır.

Çalışmanın temel katkısı, akıllı güç dengesinin güvenlik tehdidinin arttığı ortamda dengenin bozulabileceğini ortaya koymaktır. Başka bir ifadeyle, koşullara göre akıllı güç dengesi, militarize olarak güvenlik öncelikli politikalara dönüşebilmektedir. Militarize kalkınma ise genelde kırılğan yapıya sahip bölgelerde görünür olmaktadır. Bu bağlamda Sahel bölgesi ve özelinde Nijer örneği, kalkınma faaliyetlerinin güvenliği önceleyen bir dönüşüm geçirdiğini göstermesinin yanı sıra akıllı gücün dönüştüğü militarize kalkınma modelinin istikrarı ve güvenliği korumada sınırlı kaldığını göstermektedir. Bu durum, akıllı gücün uzun vadede istikrar ve güvenlik sağlayamayacağını ortaya çıkarmaktadır. ABD'nin Nijer'e yaptığı bütünsel yardımlara rağmen ordu içindeki grupların yönetime el koyması, terör olayları ve ölümlerdeki artış akıllı gücün sürdürülebilir bir demokrasi ve istikrar inşa edemeyeceğini göstermektedir.

Bu çerçevede çalışma, akıllı güç yaklaşımının her koşulda öngördüğü teorik dengeyi sağlayamadığını, güvenlik merkezli militarize bir dönüşüm geçirdiğini göstermektedir. Bu dönüşümün de kırılğan bir zeminde güvenliği inşa etmede yetersiz kaldığı ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla akıllı gücün varsaydığı teorilerin yeniden tartışılması ve koşullara göre dönüşen yapısının yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir.

Etik Bildirim: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Ethical Statement: It is hereby declared that all scientific and ethical principles were observed during the preparation of this study, and that all sources consulted have been properly cited in the reference list.

Etik Kurul İzni: Bu çalışmada etik kurul izni gerekli değildir.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was not required for this study.

Yazar Katkıları: *Konsept:* M.B.G., *Literatür Tarama:* M.B.G., *Tasarım:* M.B.G., *Veri Toplama:* M.B.G., *Analiz ve Yorum:* M.B.G., *Makale Yazımı:* M.B.G., *Eleştirel İncelenmesi:* M.B.G.,

Author Contributions: *Concept:* M.B.G., *Literature Review:* M.B.G., *Design:* M.B.G., *Data Collection:* M.B.G., *Analysis and Interpretation:* M.B.G., *Manuscript Writing:* M.B.G., *Critical Review:* M.B.G.

Çıkar Çatışması: Yok.

Conflict of Interest: No conflict of interest.

Finansal Destek: Yok.

Financial Support: No financial support.

Kaynaklar

- Abrahamsen, R. (2019). Defensive Development, Combative Contradictions: Towards an International Political Sociology of Global Militarism in Africa. *Conflict, Security & Development*, 19(6), s. 543-562. <https://doi.org/10.1080/14678802.2019.1688960>
- Acar, H. (2020). Akıllı Güç Bağlamında Sadr Hareketi'nin Irak Siyasetinde Zirveye Yükselişi. *Güvelik Çalışmaları Dergisi*, 22(2), 242-258. <https://guvenlikcalismalari.pa.edu.tr/Upload/DergiDosya/akilliguc-baglaminda-sadr-hareketie28099nin-irak-siyasetinde-zirveye-yukselisi-dergidosya032e7cc6-7d27-461a-ab11-839be4b114ae.pdf>
- Akgün, T. (2023). *ABD, Nijer'deki Darbe Girişimini Kinadı*. 20.01.2026 tarihinde <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-nijerdeki-darbe-girisimini-kinadi/2955133> adresinden alındı
- Akinpelu, Y. (2023). *Nijer Darbesi Dünyanın Geri Kalanı İçin Neden Önemli?* 03 17.03.2026 tarihinde <https://www.bbc.com/turkce/articles/cw81j15d01do> adresinden alındı
- Alliance For Peacebuilding. (2020). *Global Fragility Act*. 17.12.2025 tarihinde <https://www.allianceforpeacebuilding.org/globalfragilityact> adresinden alındı
- Anargyrou, A. (2025). *Smart Power in Practice: Statecraft Strategy for a Multipolar World*. 26.12.2025 tarihinde <https://yris.yira.org/column/smart-power-in-practice-statecraft-strategy-for-a-multipolar-world/#ffa64037-ca14-49e6-a782-fac9d87e0a00> adresinden alındı

- Anderson, G. W. (2014). Bridging The Divide: How Can Usaid and Dod Integrate Security and Development More Effectively in Africa? *The Fletcher Forum of World Affairs*, 38(1), s. 101-126. https://static1.squarespace.com/static/579fc2ad725e253a86230610/t/57ec782bbe6594808a454342/1475115052483/38-1_Anderson1.pdf
- Arieff, A. (2023). *Nijer*. Congressional Research Service. https://www.congress.gov/crs_external_products/IF/PDF/IF12464/IF12464.1.pdf
- Arieff, A., & Brown, N. M. (2023). *Coup-Related Restrictions in U.S. Foreign Aid Appropriations*. Congressional Research Service. <https://www.congress.gov/crs-product/IF11267>
- Armitage, R. L., & Nye, J. S. (2007). *CSIS Commission on Smart Power: A Smarter, More Secure America*. Washington: Center for Strategic and International Studies. https://csis-website-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/legacy_files/files/media/csis/pubs/071106_csissmartpowerreport.pdf
- Avar, Y. (2021). Dış Politikada Akıllı Güç Kullanımı. *Sosyal Bilimler Perspektifinden Güç (Cilt II)*, 197-212. https://www.researchgate.net/publication/356379523_DIS_POLITIKADA_AKILLI_GUC_KULLANIMI
- Bektassova, M., & Kalkan, E. (2024). Kazakistan-Türkiye İlişkilerinin Gelişiminde Akıllı Güç. *İmgelem* (Özbekistan Özel Sayısı), 425-448. <https://doi.org/10.53791/imgelem.1480702>
- Bilgen, A. (2017). Güvenliksiz Kalkınma, Kalkınmasız Güvenlik Mümkün Mü? Güvenlik-Kalkınma İlişkisinin Dönüşüm Süreci ve Farklı Yaklaşımlarla Kavramsallaştırılması. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 14(55), 19-40. <https://doi.org/10.33458/uidergisi.513497>
- Blanchard, L. P. (2014). *U.S. Africa Command (AFRICOM)*. Congressional Research Service. <https://www.congress.gov/crs-product/IF10180>
- Boston University Global Development Policy Center. (2026). *Chinese Loans to Africa Database*. 17.03. 2026 tarihinde <https://www.bu.edu/gdp/chinese-loans-to-africa-database/> adresinden alındı
- Boztaş, A. (2020). Uluslararası Güç Konseptinin Dönüşümü: Askeri Güç= Siber Akıllı Güç. *Yeni Dünya Ekonomi ve Güvenlik Mimarisi* (ss. 663-671). İstanbul: TASAM Yayınları. https://tasam.org/Files/Icerik/File/yeni_dunya_ekonomi_ve_guvenlik_mimarisi_IGK2019_5-664-672_pdf_8624cc03-d8af-4a2b-adaa-81693303013e.pdf
- Boztaş, A., & Yıldırım Çınar, H. (2024). Rusya-Afrika İlişkilerinde Wagner Etkisi. *Türkiye Stratejik Araştırmalar Merkezi*, 1-15. https://tasam.org/Files/Icerik/File/Rusya-Afrika_%C4%B0li%C5%9Fkilerinde_Wagner_Etkisi_pdf_d55ce533-d751-4be6-b2af-aa0aff695529.pdf
- Cammack, P. (2008). Smart Power and US Leadership: A Critique of Joseph Nye. *An Interdisciplinary Journal of North American Studies*, 22, 4-20. <https://49thparalleljournal.org/wp-content/uploads/2014/07/1-cammack-smart-power.pdf>
- Çelik, S. (2023). Diplomasinin Stratejik Kullanımı: Akıllı Güç, *Brics-T Ülkelerinin Akıllı Güç Kapasitesi* Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Yayınları.
- Demirtaş, T. (2023). *Batı Afrika'nın Stratejik Çıkmazı: Nijer*. 16.11.2025 tarihinde <https://www.sabah.com.tr/yazarlar/perspektif/tunc-demirtas/2023/08/05/bati-afrikanin-stratejik-cikmazi-nijer> adresinden alındı
- Demirtaş, T. (2024). *ABD'nin Afrika'da Yeni Stratejisi: Biden Angola'da Ne Mesaj Verdi?* 30.12.2025 tarihinde <https://www.setav.org/abdnin-afrikada-yeni-stratejisi-biden-angolada-ne-mesaj-verdi> adresinden alındı
- Demirtaş, T. (2024). *Sahel ile İlişkilerde Yeni Dönem: Türkiye-Nijer İlişkileri*. 20.10.2025 tarihinde <https://www.setav.org/sahel-ile-iliskilerde-yeni-donem-turkiye-nijer-iliskileri> adresinden alındı
- Devecioğlu, K. (2021). *Sahel'de Terörün Kökenleri ve Küresel Güç Mücadelesi*. 16.10.2025 tarihinde <https://kriterdergi.com/dosya-afrikada-turkiye/sahelde-terorun-kokenleri-ve-kuresel-guc-mucadelesi> adresinden alındı

- Dollar, D. (2019). Understanding China's Belt and Road Infrastructure Projects in Africa. *Global China*, https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2019/09/FP_20190930_china_bri_dollar.pdf
- Engin Güder, B., & Pekcan, C. (2020). Kuşak-Yol Projesi Çerçevesinde Çin'in Afrika Politikası ve Çatışma Çözümü Girişimleri. *International Journal of Politics and Security (IJPS)*, 2(4), 173-196. <https://izlik.org/JA23GT67RH>.
- FAO. (2012). EMPRES Transboundary Animal Diseases Bulletin. *FAO Animal Production and Health Division*(41). <https://www.fao.org/4/i0264e/i0264e00.htm>
- Faulkner, C., Parens, R., & Plichta, M. (2024). *Africa Corps: Has Russia Hit a Ceiling in Africa?* CTC Sentinel. https://ctc.westpoint.edu/wp-content/uploads/2024/12/CTC-SENTINEL-112024_article-4.pdf
- Gallarotti, G. M. (2015). Smart Power: Definitions, Importance, and Effectiveness. *Journal of Strategic Studies*, 38(3), 245-281. <https://doi.org/10.1080/01402390.2014.1002912>
- Giovannetti, G. (2010). *The Security Development Nexus: How To Bridge The Gap Between Foreign/Security Policies And Development Policies*. New York: European Report On Development. https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/Peacebuilding-Gorgia_Giovannetti_presentation.pdf
- Glenn, J. K. (2011). *Implementing »Smart Power« Amid Economic Crisis*. Washington: Friedrich Ebert Stiftung. <https://collections.fes.de/publikationen/ident/fes/07909>
- Gordon, C., & Harpley, U. L. (2024). *US Closes Last Drone Base in Niger, with Uncertain Future for Counterterrorism Fight*. 28.12.2025 tarihinde <https://www.airandspaceforces.com/us-closes-last-drone-base-niger/>
- Günbay, A. (2014). ABD'nin Güç Politikası: Akıllı Güç. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 1-13. https://www.academia.edu/7496874/ABD_N%C4%B0N_G%C3%9C%C3%87_POL%C4%B0T%C4%B0KASI_AKILLI_G%C3%9C%C3%87
- Hacıbektaşoğlu, A., & Kodaman, T. (2022). Uluslararası İlişkilerde Güç Olgusu: Sert ve Yumuşak Güç. *Hakkari Review*, 6(2), 95-122. <https://doi.org/10.31457/hr.1209682>
- Hafız, O. A. (2022). Afrika Sahel Bölgesine Yönelik Çad Güvenlik Stratejisi.(Yayınlanmış Doktora Tezi). Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Halatçı, B. (2023). Amerika Birleşik Devletlerinin Güvenikleştirilmesi Bağlamında Radikalizm ile Mücadelesi: Afrika Komutanlığı (AFRICOM). *Uluslararası Afro-Avrasya Araştırmaları Dergisi*, 8(16), 54-66. https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijar/article/1235632?issue_id=78027#article_cite
- Hernandez, J. (2025). *What is USAID, the U.S. Agency for International Development?* 17.12.2025 tarihinde <https://www.npr.org/2025/02/03/nx-s1-5284978/usaaid-agency-international-development-trump> adresinden alındı
- Heywood, A. (2020). *Siyasetin ve Uluslararası İlişkilerin Temel Kavramları* (5.Baskı). (F. Bakırcı, Çev.) Ankara: Felix Kitap.
- Independent Türkçe. (2023). *Nijer'deki Darbe ABD'yi Nasıl Etkileyecek?* 30.01.2026 tarihinde <https://www.indytrk.com/node/650931/d%C3%BCnya/nijerdeki-darbe-abdyi-nas%C4%B1-etkileyecek> adresinden alındı
- İnsani ve Sosyal Araştırmalar Merkezi. (2020). *Nijer*. 28.12.2025 tarihinde <https://www.insamer.com/tr/ulke-profil-nijer/> adresinden alındı
- Institut de Recherche Stratégique de l'École Militaire. (2014). *Présence militaire des États-Unis en Afrique : préserver leurs intérêts stratégiques*. CESA. https://www.irsem.fr/storage/file_manager_files/2025/03/presence-militaire-des-etats-unis.pdf
- Institute for Economics & Peace. (2024). *Global Terrorism Index 2024: Measuring the Impact of Terrorism*. Sydney. <https://www.economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2024/02/GTI-2024-web-290224.pdf>

- Kandemir, O. G. (2025). *Amerika Afrika'dan Çekilirken: Yeni Düzenin Ayak Sesleri*. 20.10.2025 tarihinde <https://www.indyurk.com/node/758891/t%C3%BCrki%CC%87yeden-sesler/amerika-afrikadan-%C3%A7ekilirken-yeni-d%C3%BCzenin-ayak-sesleri> adresinden alındı
- Kauffeld, B. D. (2014). USAID & DOD: Analysis and Recommendations to Enhance Development-Military Cooperation. *U.S. Army War College Press*, 1-109. <https://apps.dtic.mil/sti/tr/pdf/ADA609817.pdf>
- Keohane, R. O. ve Nye, J. S. (2011). *Power and Interdependence: World Politics in Transition* (4. Baskı). Longman: Pearson.
- Mohamedou, K. (2024). *The Wagner Group, Russia's Foreign Policy and Sub-Saharan Africa*. Geneva Centre for Security Policy. <https://dam.gcsp.ch/files/doc/geneva-paper-32-2024>
- Nye, J. S. (2023). Get smart: Combining Hard and Soft Power. *Foreign Affairs*, s. 63-66. https://doi.org/10.1007/978-981-99-0714-4_8
- Nye, J. S. (2023). *Yumuşak Güç: Dünya Siyasetinde Başarının Araçları* (4.Baskı). (R. İnan-Aydın, Çev.) Ankara: Serbets Kitaplar.
- Office of Inspector General. (2021). *USAID's RISE Program in the Sahel Aligned With Resilience Policies but Lacked Robust Monitoring*. Washington: U.S. Agency for International Development. <https://oig.usaid.gov/node/4967>
- Özdemir, H. (2008). Uluslararası İlişkilerde Güç: Çok Boyutlu Bir Değerlendirme. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 63(3), 113-144. https://doi.org/10.1501/SBFder_0000002075
- Pollak, M. (2024). USAID Resilience Food Security Activity Wadata: Package of Health and Nutrition Activities. *Technical Brief Usaid RFSA Wadata*. <https://resourcecentre.savethechildren.net/pdf/SANTE-NUT-Wadata-Oct-18-2024.pdf>
- Ravetto, L. (2024). *USAID in the Sahel: Resilience and Security*. 23.10.2025 tarihinde <https://borgenproject.org/usaid-in-the-sahel/> adresinden alındı
- Sabah. (2023). *ABD, Nijer'e Yardımların Çoğunu Askıya Aldı*. 12.12.2025 tarihinde <https://www.sabah.com.tr/dunya/abd-nijere-yardimlarin-cogunu-askiya-aldi-6658317> adresinden alındı
- Shurkin, M. (2017). *U.S. Helping Niger Halt Spread of Terror in Region*. 30.12.2025 tarihinde <https://www.rand.org/pubs/commentary/2017/10/us-helping-niger-halt-spread-of-terror-in-region.html> adresinden alındı
- Stan, F. (2004). *The Security-Development Nexus: Conflict, Peace and Development in the 21st Century*. New York: International Peace Academy. <https://www.ipinst.org/2004/10/the-security-development-nexus-conflict-peace-and-security-in-the-21st-century>
- Stratejik Düşünce Enstitüsü. (2024). *Nijer, ABD Askerlerinin Ülkede Bulunmasına İzin Veren Anlaşmayı İptal Etti*. 27.01.2026 tarihinde <https://www.sde.org.tr/haber/nijer-abd-askerlerinin-ulkede-bulunmasına-izinen-anlasmayi-iptal-etti-haberi-53583> adresinden alındı
- Şahin, G., & Özel, Y. (2020). 2005-2015 Perspektifinden Amerika Birleşik Devletleri'nin Sahraaltı Afrika Politikası ve Afrika Komutanlığı (AFRICOM). *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 16(35), 461-517. doi:<https://doi.org/10.17752/guvenlikstrjtj.806969>
- T24. (2023). *ABD, Nijer'deki Darbenin" Güvenlik İşbirliklerini Tehlikeye Atabileceği" Konusunda Uyardı*. 30.01.2026 tarihinde <https://t24.com.tr/haber/abd-nijer-deki-darbenin-guvenlik-isbirliklerini-tehlikeye-atabilecegi-konusunda-uyardi,1122361> adresinden alındı
- Tarnoff, C. (2015). *U.S. Agency for International Development (USAID): Background, Operations, and Issues*. Congressional Research Service. <https://www.congress.gov/crs-product/R44117>
- The National Cooperative Business Association CLUSA International. (2023). *Wadata Development Food Security Activity*. Washington: Building Resilience. <https://ncbaclusa.coop/content/uploads/2021/02/Wadata-One-Page.pdf>
- The White House. (2023). *Statement from National Security Advisor Jake Sullivan On Developments in Niger*. 01.01.2026 tarihinde <https://bidenwhitehouse.archives.gov/briefing-room/statements->

- releases/2023/07/26/statement-from-national-security-advisor-jake-sullivan-on-developments-in-niger/ adresinden alındı
- Torshin, M. (2025). *Türkiye'nin Sahel Bölgesindeki Varlığı: Nedenler ve Zorluklar*. 01.01.2026 tarihinde <https://www.fokusplus.com/odak/turkiyenin-sahel-bolgesindeki-varligi-nedenler-ve-zorluklar> adresinden alındı
- Turse, N. (2024). U.S-Trained Niger Junta Kicks Outs U.S. Troops, Drone Base. 30.01.2026 tarihinde <https://www.congress.gov/119/meeting/house/118425/documents/HHRG-119-GO06-20250625-SD006.pdf> adresinden alındı
- Tüzgen, A. B. (2022). Güvenlik-Kalkınma Ekseninde AB'nin Dış Yardımlarının Değerlendirilmesi: Doğu ve Güney Komşuluk Politikası Örnekleri (2004-2014).(Yayınlanmış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- U.S. Africa Command Public Affairs. (2017). *Why the U.S. Military is in Niger*. 21.10.2025 tarihinde <https://www.africom.mil/article/30023/why-the-u-s-military-is-in-niger> adresinden alındı
- U.S. Department of State. (2022). *Prologue to the U.S. Strategy to Prevent Conflict and Promote Stability*. U.S. Department of State, Bureau of Conflict & Stabilization Operations, Public Affairs (CSO/PA). <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2021/01/2020-US-Strategy-To-Prevent-Conflict-and-Promote-Stability.pdf>
- U.S. State Department of Archive. (2009-2017). *Former Secretary Clinton's Remarks*. 11.01.2026 tarihinde <https://2009-2017.state.gov/secretary/20092013clinton/rm/index.htm> adresinden alındı
- Waldhauser, T. D. (2019). *U.S. Africa Command 2019 Posture Statement to Congress*. U.S. Africa Command. https://www.armed-services.senate.gov/imo/media/doc/Waldhauser_02-07-19.pdf
- Wilén, N. (2022). The impact of security force assistance in Niger. *International Affairs*, 98(4), 1405-1421. <https://doi.org/10.1093/ia/iiaac119>
- Yaaqoubi, S. E. (2025). *A U.S. Sahel Strategy Anchored in Morocco and Mauritania*. 30.12.2025 tarihinde <https://newlinesinstitute.org/strategic-competition/a-u-s-sahel-strategy-anchored-in-morocco-and-mauritania/> adresinden alındı
- Yalçın, H. B. (2020). *Akıllı Güç*.15.01.2026 tarihinde <https://www.setav.org/akilli-guc> adresinden alındı
- Yatağan, A. G. (2018). Sert Güç Unsurlarının Yumuşak Güç Aracı Olarak Etkileri. *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 28(2), 69-94. <https://izlik.org/JA47HC25UR>
- Yousif, E. (2023). *What Niger's Coup Says About US Security Assistance in the Sahel*. 21.10.2025 tarihinde <https://www.stimson.org/2023/what-nigers-coup-says-about-u-s-security-assistance-in-the-sahel/> adresinden alındı
- Yüksel, M. A. (2017). Güvenlik Perspektifinden ABD'nin Afrika Politikası.(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yülek, M. (2023). *Nijer'de Neler Oluyor: Afrika'nın Neo Sömürgesi Fransa*. 30.01.2026 tarihinde <https://www.zraporu.com/yazarlar/nijerde-neler-oluyor-afrikanin-neo-somurgescisi-fransa/> adresinden alındı
- Zambakari, C. (2023). Military coup in Niger: The legacies of colonialism and the US War on Terror in West Africa. *The Zambakari Advisory*, s. 1-13. <https://doi.org/10.2139/ssrn.4546350>